

Ad. Dr hab. Romuald Gołębiowski
Dziedzina - sztuki muzyczne
Dyscyplina artystyczna - instrumentalistyka

Warszawa dnia 22.11.2017

Akademia Muzyczna w Krakowie
Dziekan Wydziału Instrumentalnego
wpłynęło dnia 2017 -11- 27.2017
nr zał.
mgr Małgorzata Krowicka

Recenzja pracy doktorskiej pani mgr Barbary Borowicz

Zleceniodawca recenzji

Akademia Muzyczna w Krakowie, pismo z dnia 28. 04. 2016 roku, zlecenie podjęte na podstawie ustawy z dnia 14.03.2003 roku tekst jednolity o stopniach i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. Nr 65, poz. 595 wraz ze zmianami Dz. U. z dnia 27. 07. 2005 roku Nr.164, poz. 1365, art. 14 ust. 2 pkt. 2).

Dotyczy.

Uchwały Rady Wydziału Instrumentalnego Akademii Muzycznej w Krakowie z dnia 29. 09. 2017 roku w sprawie:

- wszczęcia, na wniosek Pani mgr Barbary Borowicz z dnia 28. 04. 2016 przewodu na stopień doktora sztuk muzycznych w dyscyplinie artystycznej instrumentalistyka.
- wyznaczenia recenzenta.

W świetle ustawy z dnia 14 marca 2003 roku o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (DZ. U. nr.65. poz. 595, ze zmianami Dz. U. nr164, poz. 1365 z dnia 17. 08. 2005 roku tekst jednolity art. 6 ust. 1,3) Rada wydziału posiadała uprawnienia do prowadzenia przewodu doktorskiego na stopień doktora w dziedzinie sztuk muzycznych w dyscyplinie instrumentalistyka. Do nadesłanego mi przez przewodniczącego Rady pisma sygnowanego datą 19. 10. 2017 roku, informującego o wszczęciu przewodu doktorskiego i wyznaczeniu mej osoby recenzentem pracy doktorskiej **pani mgr Barbary Borowicz** została dołączona następująca dokumentacja z posiedzenia Rady w dniu 29. 09. 2017 roku:

- Uchwała Nr 38/2016 o wszczęciu przewodu doktorskiego i wyznaczeniu promotorem pracy doktorskiej kandydatki prof. Andrzeja Godka
- Uchwała Nr 101/2017 o wyznaczeniu recenzentów przewodu doktorskiego mgr Barbary Borowicz
- protokoły komisji skrutacyjnej z przeprowadzonych głosowań,
- lista obecności członków Rady Wydziału,

- lista członków Rady Wydziału zaliczanych w dyscyplinie artystycznej instrumentalistyka do minimum kadrowego,
- jeden egzemplarz pracy doktorskiej wraz z dokumentacją,
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 15 stycznia 2004 roku, w sprawie szczegółowego trybu przeprowadzenia czynności w przewodach doktorskim i habilitacyjnym oraz postępowaniu o nadanie tytułu profesora, tekst jednolity (Dz. U. nr 15 poz.128, wraz ze zmianami Dz. U. nr. 252 poz.2124 z dnia 15. 12. 2005 roku oraz Dz. U. nr 153, poz. 1094 z dnia 17. 08. 2006 roku).

Wyniki głosowania dotyczącego Uchwały Nr 38/2016 z dnia 28 kwietnia 2016 roku

Liczba uprawnionych do głosowania członków Rady wynosi 29

Liczba obecnych na posiedzeniu - uprawnionych członków Rady - 17

Oddano głosów ważnych: 16

Za wnioskiem 16

Wstrzymało się 0

Głosów przeciwnych 0

Quorum głosujących w chwili podejmowania uchwały zostało zachowane.

Wyniki głosowania dotyczącego Uchwały Nr 101/2017 z dnia

Liczba uprawnionych do głosowania członków Rady wynosi 28

Liczba obecnych na posiedzeniu - uprawnionych członków Rady - 17

Oddano głosów ważnych: 17

Za wnioskiem - 17

Wstrzymało się - 0

Głosów przeciwnych - 0

Quorum głosujących w chwili podejmowania uchwały zostało zachowane.

Niniejszym stwierdzam, że w świetle Ustawy z dnia 14 marca 2003 roku art. 14 ust. 2 pkt. 1, Rada Wydziału podjęła prawomocną uchwałę o wszczęciu przewodu doktorskiego na stopień doktora w dziedzinie sztuk muzycznych w dyscyplinie artystycznej instrumentalistyka oraz wyznaczeniu mej osoby recenzentem pracy doktorskiej pani mgr Barbary Borowicz.

Podstawowe dane o Kandydatce

Mgr Barbara Borowicz (ur. 20. listopada 1988 roku w Poznaniu) ukończyła z wyróżnieniem w roku 2012 studia licencjackie a dwa lata później – również z wyróżnieniem – studia magisterskie w klasie klarnetu profesora Andrzeja Godka w Akademii Muzycznej w Krakowie.

Ukończyła studia podyplomowe w klasie kameralistyki prof. Gottfrieda Pokornego na Uniwersytecie Muzycznym w Wiedniu a także studia podyplomowe w klasie mistrzowskiej Aleksandro Carbonare w Accademia Nazionale di Santa Cecilia w Rzymie. Doskonaliła swoje umiejętności na kursach mistrzowskich u Shirley Brill, Eduarda Brunnera, Niny Janssen – Deinzer, Johannesesa Peitza, Florent Heau, Kirylla Rybakowa oraz Joy Farall.

Jest laureatką ponad 30 nagród na konkursach i festiwalach klarnetowych, solistycznych i kameralnych.

Jako solistka i kameralistka występuje w Polsce i w wielu krajach świata.

Obecnie pracuje w swojej macierzystej uczelni jako asystentka na wydziale instrumentalnym.

Choć dorobek artystyczny nie podlega ocenie należy stwierdzić, że przedstawione w dokumentacji osiągnięcia pani mgr Borowicz wyróżniają ją wśród młodego pokolenia muzyków i świadczą o nieprzeciętnej aktywności doktorantki. Przedstawione opinie i recenzje potwierdzają wysoki poziom jej działalności artystycznej.

Wgląd w załączoną dokumentację dorobku artystycznego pozwala zauważyć, że dużą część bogatego repertuaru stanowią utwory kompozytorów polskich, które artystka propaguje w kraju, Europie i na innych kontynentach.

Daje się zauważyć szczególne zainteresowanie muzyką współczesną i najnowszą z elementami performancu.

Działalność koncertowa doktorantki stanowi znaczny wkład w rodzimą kulturę muzyczną i przyczynia się do budowania pozytywnego obrazu kultury Polskiej zagranicą.

OCENA PRACY DOKTORSKIEJ

Praca doktorska mgr. Barbary Borowicz składa się z dzieła artystycznego utrwalonego na płycie DVD oraz opisu pod tytułem „*Harlekin* na klarnet solo Karlheinz Stockhausena. Interferencja sztuk w utworze – problematyka wykonawcza i interpretacyjna.”

Dzieło artystyczne

Dzieło artystyczne mgr Barbary Borowicz utrwalone na nośniku elektronicznym DVD zawiera zapis wykonania przez doktorantkę utworu Karlheinz Stockhausena „*Harlekin*” na klarnet solo. Zostało zarejestrowane w Sali teatralnej PWST im. Ludwika Solskiego w Krakowie 9-10. sierpnia 2017 roku przez Grzegorza Kuśmierz (obraz), Marcina Guza (dźwięk) Bartosza Sałdana (światło).

Utwór ten, a raczej interdyscyplinarny występ sceniczny, wymaga od wykonawcy niezwykłych umiejętności, z których gra na klarnecie jest „tylko” i „aż” osią wiążącą całość. Mamy tu do czynienia ze środkami wyrazu z różnych dyscyplin sztuki scenicznej jak pantomima, teatr, balet i oczywiście gra na instrumencie. Wszystko to odbywa się w atmosferze teatralnej podkreślonej grą świateł i kontaktem z publicznością, co stanowi

niebawą wprost trudność w utrzymaniu całego dzieła w napięciu i rozłożeniu emocji. Z powyższymi problemami doktorantka poradziła sobie w sposób znakomity. Nie byłoby to możliwe bez gruntownego poznania twórczości i idei Karlheinz Stockhausena między innymi poprzez uczestnictwo w kursie mistrzowskim Suzanne Stephens dla której utwór „Harlekin” został napisany. Należy podkreślić również, że artystka już wcześniej opanowała współczesne techniki gry na klarnecie i wykonywała szereg utworów literatury klarnetowej XX wieku, między innymi „In Freundschaft” i „Sei wieder fröhlich” Karlheinz Stockhausena.

Barbara Borowicz konsekwentnie dążąc do doskonałości w wykonaniu utworów wymagających zastosowania nowoczesnych technik gry na klarnecie uzyskała możliwość wykonania dzieła „Harlekin” co dane jest nielicznym instrumentalistom.

Sam materiał nutowy zawiera spiętrzone trudności wykonawcze, konieczność stosowania oddechu permanentnego na bardzo długich odcinkach, niezwykle trudne technicznie przebiegi nutowe a także ekstremalne wymagania rozpiętości dynamicznych. Jest to ponad 50 minut muzyki do opanowania pamięciowego. Trudności te potęguje wielość zadań scenicznych. Ze wszystkich doktorantka wywiązuje się znakomicie czyniąc z dzieła „Harlekin” spektakl nie tylko doskonały technicznie lecz przede wszystkim pełen wyrazu i artystycznej ekspresji.

Należy dodać, że główne elementy gry klarnetowej jak wyrównane brzmienie całej skali instrumentu, wyrazistość artykulacji, intonacja, dynamika, w najmniejszym stopniu nie tracą na jakości mimo wykonywania skomplikowanych ruchów tanecznych, gry aktorskiej i zadaniach niemal gimnastycznych. Jest to wykonawstwo na najwyższym poziomie.

Nagranie jest zrealizowane starannie i z dbałością o szczegóły, choć początkowo kamera nie zawsze pracuje w odpowiednim planie. W nielicznych momentach pojawia się nadmierny pogłos spowodowany być może konicznością ujęcia przemieszczającego się źródła dźwięku na dużej scenie. Nie rzutuje to jednak na ogólne, pozytywne wrażenie z występu. Choć odbiór dzieła zarejestrowanego na DVD nie może oddać w pełni przestrzeni dźwiękowej, gry świateł i atmosfery spektaklu, to nie pozostawia wątpliwości, że interpretacja „Harlekina” Barbary Borowicz jest wypowiedzią artystyczną na najwyższym poziomie, pozostającą w zgodzie z ideą autora i naznaczoną indywidualnym charakterem artystki.

Część opisowa

Praca jest skonstruowana zgodnie z wszystkimi wymogami formalnymi dotyczącymi prac doktorskich w dziedzinie sztuk muzycznych. Składa się ze wstępu, pięciu rozdziałów, zakończenia, spisu ilustracji, fotografii oraz bibliografii. Jest pisana językiem dojrzałym, myśli są formułowane w sposób jasny i czytelny, a całość spełnia standardy pod względem edytorskim. Przypisy, rysunki, fotografie, cytowana literatura, przykłady nutowe w połączeniu z opisem nie budzą zastrzeżeń.

Wybór tematu dysertacji może wydawać się kontrowersyjny jednak w moim odczuciu jest niezwykle trafny. Powinien oddziaływać na młodych adeptów instrumentalistyki wszelkich specjalności. Tematyka, którą podjęła doktorantka, co zauważył trafnie prof. Kamionka wpisuje się w nurt poszerzania pola badań całej sztuki muzycznej od wieków dawnych aż po awangardę. Jednym z najwybitniejszych awangardzistów jawi się Karlheinz Stockhausen, którego poszukiwania i oddziaływanie muzyczne są bodaj najwybitniejsze w XX wieku. Mgr Barbara Borowicz zainteresowana od lat muzyką współczesną, o czym świadczy dokumentacja niniejszego przewodu, wybrała „Harlekina” na klarnet solo Karlheinza Stockhausena. Dzieło niewątpliwie o najwyższym stopniu trudności wykonawstwa muzycznego. Wnikliwy opis i analiza tego dzieła podzieliła na część historyczno – biograficzną i analityczną. Z wielką pieczołowitością przedstawiła zasady teatru instrumentalnego, wyprowadzając jego genezę z komedii dell’arte od jej początków w XVI wieku we Włoszech. Przedstawiła ewolucję postaci Harlekina a także prześledziła i omówiła wątki z nim związane w muzyce, malarstwie i teatrze. Tym samym wskazała potencjał łączenia się różnych dyscyplin sztuki w tej właśnie postaci. Autorka wykazała również jak z tego potencjału skorzystał Karlheinz Stockhausen budując wielowymiarowe, interdyscyplinarne dzieło „Harlekin” na klarnet solo. Wyczerpująco przybliżyła życie i twórczość Karlhainza Stockhausena podkreślając jego prekursorstwo wykraczania poza granice klasycznego wykonawstwa muzyki. Główny nacisk w pracy autorka położyła jednak na analizę problemów wykonawczo – interpretacyjnych utworu. Dzięki temu dysertacja obfituje we wskazówki z zakresu nie tylko problematyki gry na klarnecie, lecz również ruchu scenicznego, pantomimy, elementów gry aktorskiej a także zagadnień technicznych dotyczących sceny, kostiumu i oświetlenia. Wszelkie uwagi podparte są przykładami nutowymi, fotografiami i przejrzystymi sugestiami co do wykonania dzieła. Część analityczna zawiera wiele wskazówek płynących z osobistych doświadczeń autorki. Wielokrotnie podsuwa ona szczegółowe rozwiązania jak poradzić sobie z nietypowymi trudnościami połączenia gry na instrumencie z ruchem i grą aktorską. Momentami odbija się to na strukturze językowej pracy - miejscami pojawia się forma osobowa czasownika, co nie powinno mieć miejsca w tego typu dysertacji. Należy jednak podkreślić, że przejrzysta analiza dzieła i wielość wskazówek praktycznych czyni z niniejszej pracy jedyny w swoim rodzaju przewodnik po utworze „Harlekin” dla przyszłych wykonawców.

KONKLUZJA

Reasumując należy stwierdzić, iż praca doktorska mgr. Barbary Borowicz czyni z opisu pracy i dzieła artystycznego, jakim jest nagranie DVD utworu „Harlekin” Karlheinza Stockhausena, wartościowe przedsięwzięcie naukowo - artystyczne. Autorka dołączyła do nielicznego grona klarnecistów podejmujących olbrzymie wyzwanie jakim jest wykonanie tego utworu. Co więcej dokonała jego wszechstronnej, dogłębnej analizy, czyniąc z części opisowej bezcenny materiał dydaktyczny.

Dopiero zapoznanie się z wykonaniem dzieła i przeanalizowanie opisu daje pełną wiedzę o idei i intencji wielkiego awangardzisty, który poprzez kompilację dźwięku, ruchu i światła chciał stworzyć niepowtarzalny i nowatorski spektakl interdyscyplinarny. Barbara Borowicz jako jedna z pierwszych w Polsce wcieliła się w postać „Harlekina” Stockhausena. Jest to również pierwsza tak dogłębna polskojęzyczna praca poświęcona temu dziełu. Tym samym w sposób niewątpliwy przyczyni się do rozwoju dyscypliny artystycznej reprezentowanej przez doktorantkę jak i całej dziedziny sztuk muzycznych.

Niniejszym stwierdzam, że doktorantka wykazała się głęboką wiedzą teoretyczną, a także umiejętnościami do prowadzenia samodzielnej pracy artystycznej. W ten sposób doktorantka rozwiązała założone zagadnienie artystyczne i spełniła bez zastrzeżeń wymagania art. 13. ust. 1 ustawy z dnia 14.03.2003 roku.

Pracę mgr Barbary Borowicz przyjmuję bez zastrzeżeń.

dr hab. Romuald Gołębiowski

